

WŁADYSŁAW T. MIODUNKA

UNIwersytet Jagielloński

Słowo od Przewodniczącego Państwowej Komisji Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego

Celem prac zebranych w niniejszym zbiorze jest porównanie *Standardów wymagań egzaminacyjnych* (SWE) z tym, co na temat komunikacyjnych kompetencji językowych mówi *Europejski system opisu kształcenia językowego* (ESOKJ), którego polskie tłumaczenie, jedno z 39 opublikowanych dotąd, ukazało się w 2003 r. Analizując zapisy obu dokumentów, autorki tekstów brały jednak pod uwagę nie tylko istniejące dokumenty, europejski i polski, odwoływały się również do doświadczeń wyniesionych z procesu funkcjonowania systemu certyfikacji polszczyzny jako języka obcego, działającego w praktyce od czerwca 2004 r. W wyniku audytu, przeprowadzonego w 2008 r. przez przedstawicieli Association of Language Testers in Europe (ALTE), którego członkiem od 2000 r. jest Polska potwierdzono, że podstawą polskiego systemu poświadczania znajomości polszczyzny jako języka obcego są standardy europejskie, zawarte w ESOKJ, zwracano jednak uwagę, że zależność między polskimi standardami egzaminacyjnymi a ESOKJ powinna zostać szczegółowo opracowana. Państwowa Komisja Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego (PKPZJPjO) postanowiła więc zaproponować przygotowanie analiz naukowcom zarówno znającym bardzo dobrze standardy europejskie, jak i dysponującym znacznym doświadczeniem w przeprowadzaniu egzaminów certyfikacyjnych oraz wyspecjalizowanym w testowaniu poszczególnych sprawności językowych: rozumienia i tworzenia wypowiedzi ustnych oraz rozumienia i tworzenia tekstów pisanych. Wyniki analiz, uwzględniające uwagi recenzentów oraz dyskusję toczoną w czasie spotkań naukowych oraz przygotowywania, przeprowadzania oraz oceny poszczególnych sesji egzaminacyjnych, publikujemy w niniejszym tomie.

PKPZJPjO planowała publikację tekstów, uzależniając ostateczną decyzję od posiadanych środków finansowych. Tak się jednak złożyło, że następne lata przyniosły szybki i znaczny wzrost liczby zdających egzaminy certyfikacyjne, co powodowało, że pieniądze musiały być przeznaczane na obsługę organizowanych egzaminów. To odwlekąło wydanie materiałów. Równocześnie jednak Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW) wystąpiło z inicjatywą wprowadzenia zmian

w istniejącym systemie certyfikacji języka polskiego. Była ona częściowo spowodowana propozycjami Państwowej Komisji Poświadczenia z końca 2009 r., stanowiącymi rezultat intensywnych prac prowadzonych w wyniku audytu ALTE, oraz częściowo własnymi wyobrażeniami władz MNiSW o tym, jak system ten powinien wyglądać (przedstawiciele MNiSW w trakcie prac 'odkrywali' standardy europejskie, uzasadniając swe inicjatywy ustawodawcze koniecznością dostosowania do nich polskiego systemu certyfikowanego, co było wynikiem nieznaności zasad tworzenia systemu certyfikacji polszczyzny). Taki stan rzeczy w dużym stopniu przyczynił się do obecnej publikacji, gdyż uświadomił nam, że fakty znane fachowcom powinny być udostępniane szerszemu kręgowi odbiorców. Kolejnym argumentem przemawiającym za publikacją był fakt, że certyfikacja polszczyzny odniosła sukces, stając się przedmiotem zainteresowania i dyskusji osób spoza kręgu glottodydaktyków polonistycznych. Dla nich praca na temat obecności standardów europejskich w certyfikacji naszego języka może się stać pozycją interesującą i ważną.

W czasie licznych spotkań naukowych towarzyszących procesowi certyfikacji nie ograniczano się tylko do omawiania czterech sprawności językowych, ale poruszano także inne tematy, jak choćby sprawę testowania znajomości systemu gramatycznego współczesnej polszczyzny, którym standardy europejskie zawarte w ESOKJ zajmują się tylko w sposób bardzo ogólny, szczegóły pozostawiając specjalistom w zakresie testowania poszczególnych języków. W polskim systemie certyfikacji na poziomach B1, B2 i C2 przewidziano oddzielną część egzaminu sprawdzającą stopień opanowania form gramatycznych i struktur składniowych, co wynikało głównie z obawy, że młodzi przedstawiciele Polonii, a także niektórzy cudzoziemcy ubiegający się o poświadczenie znajomości polszczyzny będą w stanie rozumieć nasz język i posługiwać się nim, nie posiadając jednak znajomości systemu gramatycznego w przystającym do poziomu zakresie. Zagadnienie to wychodzi jednak poza podstawowy zakres tematyczny, przyjęty w niniejszym tomie, gdzie mówi się przede wszystkim o umiejętnościach rozumienia i tworzenia tekstów.

Tom został skomponowany z dwu części. W pierwszej omawia się treści i funkcje ESOKJ oraz zapisy zawarte w *Standardach wymagań egzaminacyjnych*. Znajomość obu dokumentów jest bowiem niezbędną podstawą do śledzenia rozważań zawartych w części drugiej, której kolejne rozdziały poświęcone są sprawności rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstów pisanych, tworzenia tekstów pisanych oraz tworzenia wypowiedzi ustnej. Dzięki takiemu zabiegowi kompozycyjnemu tom stał się bardziej jednorodny, bo skoncentrowany na temacie zawartym w tytule – „umiejętności rozumienia i tworzenia tekstów”.

Podczas lektury zgromadzonych w tomie prac należy pamiętać o zmieniającej się rzeczywistości dydaktycznej i naukowej, np. o tym, że dokument Rady Europy, jakim jest ESOKJ, z jednej strony podsumowywał rozwój podejścia komunikacyjnego stosowanego w nauczaniu języków obcych, z drugiej – wytyczał podstawy podejścia zadaniowego czy szerzej – działaniowego (zob. I. Janowska, 2011). Sam proces certyfikacji języka polskiego jako obcego, polegający na sprawdzeniu stop-

nia opanowania poszczególnych umiejętności, zachęcił młodych badaczy do zajęcia się ich nauczaniem i testowaniem (zob. m.in. A. Prizel-Kania, 2013).

Glottodydaktyka ogólna, podobnie jak polonistyczna przeżywa w ostatnich latach w Polsce intensywny rozwój zmierzający w kierunku uznania jej za odrębną dyscyplinę naukową, a nie tylko za część lingwistyki stosowanej, jak to było dotychczas. Potwierdzenie tej tendencji przynosi numer specjalny (nr 34) *Neofilologa* z 2010 r., zatytułowany *Glottodydaktyka jako nauka* oraz książki tak wytrawnych uczonych, jak W. Wilczyńska i A. Michońska-Stadnik (2010) oraz M. Dakowska (2014). W takim samym kierunku zmierza glottodydaktyka polonistyczna, o czym świadczą publikacje z ostatnich lat. Nowym tendencjom w glottodydaktyce europejskiej na początku XXI wieku część swej monografii poświęcił m.in. P.E. Gębal (2013: 40-59).

Do wzmocnienia tego kierunku powinien się przyczynić także publikowany tom *Umiejętność rozumienia i tworzenia tekstów w świetle „Standardów wymagań egzaminacyjnych” oraz „Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego”* pod red. E. Lipińskiej i A. Seretny.

Prof. dr hab. Władysław T. Miodunka
Przewodniczący Państwowej Komisji Poświadczania
Znajomości Języka Polskiego jako Obcego